

tibus & aliquot iconibus exhibentur; *fol. 359.* Osmannidarum, seu Ottomanorum stemma usque ad Sultanum Muhammed Cham IV. nuper ob infelices clades de folio dejectum, in locum ejus fratre adhuc superstite evecto. Quem, ut Deus prosternat, & Augustissimi Imperatoris Leopoldi arma contra illum expedita, usque & usque felicitia esse jubeat, ex animo precamur.

CAP. VI.

De Vsu philosophiæ civilis
in Lectione Historica.

§. I.

CVM *Philosophiam civilem* in historia lectione requirimus, duo de vocabulorum hic usurpatorum usu prænotanda veniunt: Nempe sermonem hic nobis *primum* esse non de compendiis historicis vulgaribus, in quibus tantum steriles rerum gestarum indices habentur; sed de historia prudenter scripta, quam noviori vocabulo

F 5

pragm-

pragmaticam appellant. Deinde Philosophiæ civilis nomine, scientiam juris naturæ & gentium intelligimus, quam Cicero præstabilem vocans, consistere ait, in fœderibus, pactionibus, conditionibus populorum, Regum, nationum, deniqve belli jure & pacis. Cujus juris principia ex sola Philosophia morali, quæ vulgo Ethica & Politica audit, peti debere, notissimum est.

§. 2.

Causa nostræ assertionis ex verbis jam recitatis constare potest. Nam quid aliud in historia civili describitur, quam belli & pacis negotia, de quibus nemo judicare sine civilis Philosophiæ ope potest? Hinc *Grotius in Epist. ad Maurerium citata*, cum eandem scientiam commendasset, subdit: His ergo disciplinis imbutus bene animus, mirum, quos deinde ex historiarum lectione fructus sit consequuturus. Cognitis enim præceptis, atque ipso genere quæstionum communibus; facillimum est,
 exem-

exempla suis sedibus collocare, sive ad hoc memoria sufficiat, seu brevis annotationis subsidium desideret.

S. 3.

Atque hoc volunt autores, qui ex historia civilem prudentiam vel comparari vel roborari posse affirmant. Nempe, vel exempla singularia, quæ in illa occurrunt varia, vel axiomata aliquot suppeditant politica, vel regulas politicas mirificè illustrant. Id quod *Isaacus Casaubonus* in præfat. ad *Polybium & H. Conringius libr. de Prud. civili cap. 7.* declarant. Exempla actionum, quæ in historia occurrunt, nos vel de veritate, vel de profunditate dogmatum civilium admonent, erudiuntque. Hinc *Tacitus IV. Annal. c. 33.* *Pauci prudentia, honesta à deterioribus, utilia à noxiis discernunt; plures aliorum eventis docentur.* Et *Seneca controvers. IV. 25.* dicente: *Facilius, quid imitandum & quid vitandum sit, docemur exemplo.* Exem-

pla autem pariunt experientiam, politico certe necessariam.

§. 4.

Pars politicæ doctrinæ non postrema est *de utili*, seu, *quod expedit reipublica*. Quod historia exemplis facilius, quam suis Politicus regulis, ostendit. Nam illis circumstantiæ & consilii rationes simul exponuntur, quæ in regulis politicis omittuntur, quia universales sunt. Historia τὰς ἀπορίας, seu prætextus negotiorum, ab αἰτίαις seu veris causis, quæ ut plurimum tegi solent, discernere docet. confer *Polybium libr. III.* duobus exemplis rem hanc illustrantem.

§. 5.

Vnde colligas, non esse imperitorum adolescentum, historiam cum fructu in vitâ civili legere. Opus enim iudicio, philosophia civili subactò, quod in paucis admodum adolescentibus reperias; licet vulgaris philosophiæ moralis præcepta recitare norint. Pertinet etiam
huc

huc examen politicum, ut, cum historiam alicujus reipublicæ legeris, statum ejus, leges, vires, mores & genium aestimare noris. Vbi sane practico judicio opus est, ut ad rationes politicas omnia exigantur, verusque adeo historię fructus percipiatur. Exemplum in Republ. Romana memorabile suppeditat *Tacitus Annal. lib. 1. c. 11. & IV. c. 33.* Quod nemo, nisi civili prudentia imbutus, rectè intelliget.

CAP. VII.

De Ordine in Lectione Historię servando.

§. I.

AD partes historię speciales descendendum est. Ubi *prima* pars sit historia Ebræorum, ab Orbe condito, usque ad excidium Hierosolymitanum, quam *Sulpitius Severus* breviter exhibet. *Alter*a Assyriorum, Medorum, Persarum & Græcorum: ubi *Justini Epitome*